

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۱۰) قانون ساماندهی
صنعت خودرو – مصوب ۱۴۰۱»

مخصوص صحن علنی

مشخصات لایحه

دوره یازدهم – سال دوم

شماره ثبت:

۸۲۴

مشخصات گزارش

تهیه و تدوین کنندگان:

سعید شجاعی

رسول سلیمانی

ناظر علمی:

محمدحسن معادی

رودرسی

شماره مسلسل:

۳۱۰۱۸۴۵۱-۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۷/۱۶

دفتر مطالعات انرژی، صنعت و معدن

مقدمه

طی سالیان اخیر معافیت خودروسازان داخلی از گواهی اسقاط از یکسو و ممنوعیت واردات خودرو از سوی دیگر منجر به کاهش چشمگیر اسقاط خودرو شده است. این در حالی است که در حال حاضر در کشور بیش از ۱۰ میلیون وسیله نقلیه در مرز فرسودگی وجود دارد. در ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو - مصوب ۱۴۰۱ تولیدکنندگان خودرو (وفق تعریف ماده (۸) قانون) موظف شده‌اند به ازای تولید هر چهار دستگاه خودرو یا موتورسیکلت، گواهی اسقاط معادل آن را از مرکز اسقاط دریافت کنند. دولت معتقد است از آنجا که در این قانون، پیش‌بینی لازم برای شرایطی که گواهی اسقاط موجود نبود صورت نپذیرفته، لذا لایحه «الحاق یک تبصره به ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو - مصوب ۱۴۰۱» با هدف مدیریت عرضه و تقاضا در بازار خودروهای سواری و کنترل قیمت و تولید این کالا، می‌تواند تأثیر منفی کمبود گواهی اسقاط را از طریق فراهم کردن امکان صدور گواهی اسقاط معادل با دریافت مابه‌ازای ریالی برای شماره‌گذاری خودرو را از بین ببرد. لایحه «الحاق یک تبصره به ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو - مصوب ۱۴۰۱» که به کمیسیون صنایع و معادن به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع گردیده بود، با اصلاحاتی به شرح زیر و با عنوان "اصلاح ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو" در تاریخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۰ به تصویب رسید. که در ادامه به بررسی آن پرداخته می‌شود.

«ماده واحده - ماده (۱۰) قانون و تبصره (۲) آن به شرح زیر اصلاح و یک تبصره به عنوان تبصره (۳) به آن الحاق و تبصره (۳) آن به تبصره (۴) تغییر می‌یابد.

ماده ۱۰ قانون به شرح زیر اصلاح شد:

در ماده (۱۰) عبارت "مطابق با ماده (۸) هوای پاک مصوب ۱۳۹۶/۰۴/۲۵ به بعد از عبارت "فرسودگی" اضافه می‌شود.

متن زیر به انتهای تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون به شرح زیر الحاق شد:

شماره گذاری خودروهای سواری با سهم داخلی سازی کمتر از چهل درصد (۴۰٪)، مشروط به ارائه گواهی اسقاط برابر با پنجاه درصد تعداد تعیین شده برای خودرو سواری وارداتی مشابه است. مرجع تعیین میزان داخلی سازی وزارت صنعت، معدن و تجارت است.

تبصره ۳-

الف- در صورت عدم وجود گواهی اسقاط خودرو یا موتورسیکلت به اندازه کافی و اخلاص در روند تولید با تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت، تولیدکنندگان می‌توانند با پرداخت یک و نیم درصد (۱.۵٪) قیمت خودرو یا موتورسیکلت تولیدی به صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته وزارت صنعت، معدن و تجارت مجوز شماره‌گذاری دریافت نمایند. منابع حاصل پس از گردش خزانه‌داری کل کشور به صورت صد در صد تخصیص یافته (۱۰۰٪) صرف پرداخت تسهیلات بانکی یا کمک بلاعوض به متقاضیان اسقاط خودرو یا موتورسیکلت فرسوده (یا اولویت موتورسیکلت یا حمل و نقل عمومی) خواهد شد. مسئولیت اسقاط خودرو در کشور با وزارت صنعت، معدن و تجارت است.

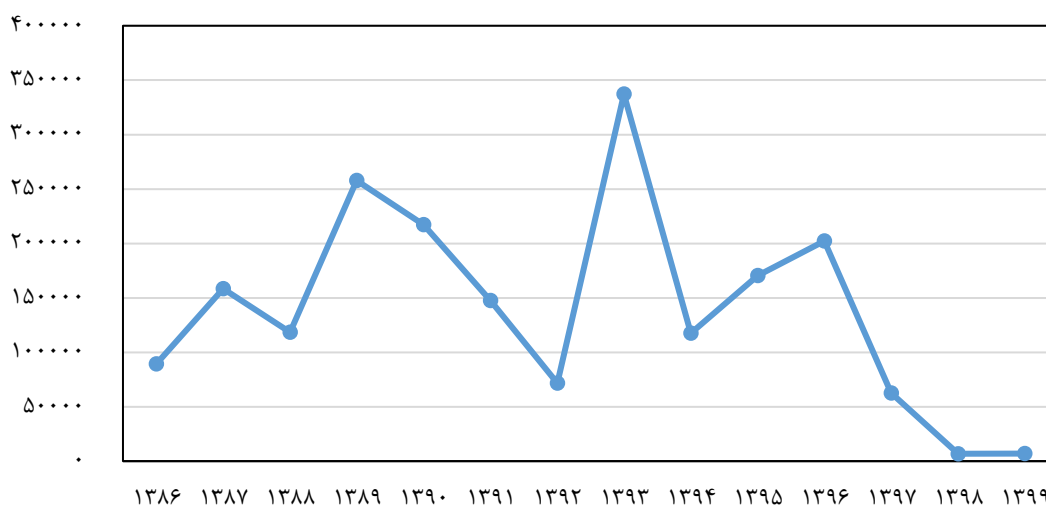
ب- حداقل بیست درصد (۲۰) از خودروهای عرضه شده در قرعه کشی، به دارندگان خودروهای فرسوده (در صورت وجود) اختصاص می‌یابد، مشروط به این که در هنگام تحویل خودرو جدید خریدار، گواهی اسقاط خودرو فرسوده را تحویل دهد.

در ادامه پس از تبیین وضعیت موجود اسقاط خودرو در کشور به تحلیل و بررسی ابعاد مختلف این لایحه پرداخته می‌شود.

تبیین وضعیت موجود

براساس پیشینه آماری خودروهای از رده خارج شده در کشور، سالانه تا سیصد و چهل هزار دستگاه در کشور اسقاط صورت گرفته است. روند کند از رده خارج کردن وسایل نقلیه فرسوده موجب انباشت وسایل نقلیه فرسوده در کشور شده است. در سطح ملی براساس گزارش حسابرسی زیست‌محیطی نحوه اجرای قانون هوای پاک دیوان محاسبات کشور، ۱۰.۴۲۹.۵۵۳ وسیله نقلیه در مرز فرسودگی در کشور وجود دارد؛ که بیانگر اهمیت و ضرورت اقدام عاجل در این حوزه است.

نمودار آمار خودروهای از رده خارج شده طی سالیان اخیر

مأخذ: گزارش آسیب‌شناسی وضعیت اسقاط وسایل نقلیه فرسوده در کشور و ارائه راهکارهای پیشنهادی، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۴۰۰.

همانگونه که در نمودار بالا نشان داده شده است اسقاط وسایل نقلیه از سال ۱۳۹۷ با افت چشمگیری مواجه شده است به گونه‌ای که در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ میزان سالیانه خودروهای فرسوده از رده خارج شده کمتر از ۷۰۰۰ خودرو بوده است.

تحلیل و بررسی موضوع

از جمله مهمترین دلایل وضعیت فعلی اسقاط خودرو می‌توان به عدم انگیزه کافی در بازار عرضه اسقاط، عدم وجود سازوکار جامع قانونی در خصوص اسقاط وسایل نقلیه فرسوده، عدم تناسب ماهیت نظارتی ستاد مدیریت حمل‌ونقل و سوخت با جایگاه ساختاری کنونی، تناقضات سازوکارهای قانونی موجود و عدم تخصیص تسهیلات برای مالکان وسایل نقلیه فرسوده در قالب طرحهای نوسازی اشاره کرد. در این بخش به ابهامات و ابعاد مختلف نسخه مصوب کمیسیون صنایع و معادن مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۰ با عنوان "لایحه اصلاح ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو" پرداخته می‌شود.

۱. ابهام و تعارض منافع در عبارت «به اندازه کافی و اختلال در روند تولید یا عرضه به تشخیص وزارت صمت»: اینکه یک نهاد

تشخیص دهد خودرو یا موتورسیکلت برای اسقاط وجود ندارد زمینه ایجاد امضای طلایی، فساد و برخورد سلیقه‌ای با قانون است. هرگونه تعیین معیار نیز کارساز نخواهد بود و متأثر از زمان می‌باشد. از طرفی، با توجه به اینکه وزارت صمت متولی تولید است و حتی از طریق ایدرو سهامدار خودروسازان بزرگ کشور نیز محسوب می‌شود و به همین دلیل جایگاه احراز عدم وجود گواهی اسقاط خودرو به‌وسیله این وزارتخانه از مصادیق تعارض منافع است که این امر بستر فساد است که بند "۱" اصل (۳) و نیز بند "۱۹" سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی ۱۳۹۲/۱۱/۳۰ مقام معظم رهبری حکم به مبارزه با آن داده‌اند. به منظور جلوگیری از فساد و ابهام در نحوه احراز و تشخیص عدم وجود گواهی اسقاط خودرو می‌توان از بستر موجود یعنی سامانه نوسازی ستاد مدیریت حمل و نقل سوخت استفاده شود.

۲. ابهام در نحوه تعیین عدد «یک و نیم درصد» قیمت خودرو برای مجوز قیمت اسقاط: با توجه به اینکه قیمت خودروی اسقاطی

در بازار تعیین می‌شود و تخمین‌ها نشان می‌دهد این قیمت بالاتر از یک و نیم درصد قیمت خودروی صفر کیلومتر است، لذا نحوه تعیین محل پرسش است که ممکن است اصل اسقاط را دچار خدشه کند. البته ذکر این نکته حائز اهمیت است که با افزایش این عدد، قیمت خودروهای

تولید داخل نیز افزایش خواهد یافت. لذا راهکار کمیسیون صنایع و معادن در قالب الحاق یک بند به تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو به این منظور بوده است که با تفکیک خودروهای تولید داخل و مونتاژی (سهام تولید داخل کمتر از ۴۰ درصد) از یکسو و تعیین میزان ۵۰ درصدی خودروهای وارداتی مشابه برای آنها تا حدود زیادی ایراد صدر الذکر (خداشه به اسقاط) را برطرف کند.

۳. قالب غیر اجرایی صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته وزارت صنعت، معدن و تجارت: نتایج مطالعات و

تجربه قبلی نشان می‌دهد در صورتی اسقاط خودرو در کشور قابلیت اجرای مؤثر دارد که به صورت طرح‌های نوسازی ناوگان با بودجه و متولی مشخص و دارای قابلیت ارزیابی باشد. با توجه به اینکه وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) و سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای به ترتیب متولی اسقاط خودروهای درون‌شهری (اعم از موتورسیکلت) و برون‌شهری هستند لذا در صورتی که تولى‌گری این موضوع به سازمان‌های پیش گفته در قالب طرح‌های نوسازی ناوگان و با قابلیت ارزیابی مستمر توسط دولت و مجلس سپرده شود می‌توان نتایج بهتری در خصوص اسقاط خودرو انتظار داشت.

جمع‌بندی و ارائه راهکار پیشنهادی

عدم انگیزه کافی در بازار عرضه اسقاط، عدم وجود سازوکار جامع قانونی در خصوص اسقاط وسایل نقلیه فرسوده، عدم تناسب ماهیت نظارتی ستاد مدیریت حمل‌ونقل و سوخت با جایگاه ساختاری کنونی، تناقضات سازوکارهای قانونی موجود از جمله مهمترین عوامل وضعیت کنونی اسقاط در کشور است. مهمترین ایرادات و ابهامات مصوبه کمیسیون صنایع و معادن با عنوان "اصلاح ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو" به شرایط و متولی احراز عدم وجود گواهی اسقاط، نحوه اجرا، هزینه کرد، قابلیت و نحوه ارزیابی این مصوبه بر می‌گردد که ضروری است با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس به شرح پیشنهاد ذیل مورد بازبینی قرار گیرد. **در مجموع و بنا به مراتب پیش گفته کلیات مصوبه کمیسیون موردنظر با در نظر گرفتن ملاحظات فوق مورد تایید است. متن پیشنهادی (موارد اصلاحی مدنظر در خصوص بند «الف» تبصره ۳ است) به شرح ذیل ارائه می‌شود:**

ماده واحده - متن زیر به عنوان تبصره «۳» به ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو - مصوب ۱۴۰۱ الحاق و شماره ماده واحده- ماده (۱۰) قانون و تبصره (۲) آن به شرح زیر اصلاح و یک تبصره به عنوان تبصره (۳) به آن الحاق و تبصره (۳) آن به تبصره (۴) تغییر می‌یابد.

ماده ۱۰ قانون به شرح زیر اصلاح شد:

در ماده (۱۰) عبارت "مطابق با ماده (۸) هوای پاک مصوب ۱۳۹۶/۰۴/۲۵ به بعد از عبارت "فرسودگی" اضافه می‌شود.

متن زیر به انتهای تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون به شرح زیر الحاق شد:

شماره گذاری خودروهای سواری با سهم داخلی سازی کمتر از چهل درصد (۴۰٪)، مشروط به ارائه گواهی اسقاط برابر با پنجاه درصد تعداد تعیین شده برای خودرو سواری وارداتی مشابه است. مرجع تعیین میزان داخلی سازی وزارت صنعت، معدن و تجارت است.

تبصره ۳-

الف- در صورت عدم وجود گواهی اسقاط در سامانه نوسازی ستاد مدیریت حمل‌ونقل و سوخت کشور حداکثر به مدت دو هفته پس از درخواست با اعلام این ستاد، تولیدکنندگان خودرو می‌توانند صرفاً برای مازاد تقاضای مورد نیاز خود، با پرداخت یک و نیم درصد قیمت خودرو به حساب سازمان ذی ربط در وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) و سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای نزد خزانه‌داری به نسبت مساوی، مجوز شماره‌گذاری آن خودرو را دریافت نمایند. منابع حاصل از اجرای این مصوبه از طریق سازمان‌های مذکور صرف کاهش سود تسهیلات بانکی به‌منظور اجرای طرح‌های نوسازی ناوگان با اولویت خودروهای حمل‌ونقل عمومی و موتور سیکلت می‌شود. سازمان‌های مذکور موظفند گزارش عملکرد خود در خصوص این مصوبه را هر سه ماه یکبار به وزارت صنعت، معدن و تجارت و کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی ارائه دهند. مدت زمان اعتبار گواهی اسقاط حداقل سه ماه بوده و در آیین‌نامه موضوع این ماده تعیین می‌گردد.

ب- حداقل بیست درصد (۲۰) از خودروهای عرضه شده در قرعه کشی، به دارندگان خودروهای فرسوده (در صورت وجود) اختصاص می‌یابد، مشروط به این که در هنگام تحویل خودرو جدید خریدار، گواهی اسقاط خودرو فرسوده را تحویل دهد.

جدول خلاصه لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۱۰)

قانون ساماندهی صنعت خودرو-مصوب ۱۴۰۱

شماره ماده	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون
ماده واحده	*		-

جدول تفصیلی لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو-مصوب ۱۴۰۱

شماره ماده	حکم	موافق به شرط اصلاح	مخالف	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
ماده واحده	متن زیر به عنوان تبصره «۳» به ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو-مصوب ۱۴۰۱ الحاق و شماره ماده واحده- ماده (۱۰) قانون تبصره (۲) آن به شرح زیر اصلاح و یک تبصره به عنوان تبصره (۳) به آن الحاق و تبصره (۳) آن به تبصره (۴) تغییر می‌یابد.	با اصلاحات مدنظر	-	مهمترین ایرادات و ابهامات مصوبه کمیسیون صنایع و معادن با عنوان لایحه "اصلاح ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو" به شرایط و متولی احراز عدم وجود گواهی اسقاط، نحوه اجراء، هزینه کرد و قابلیت و نحوه ارزیابی این مصوبه بر می‌گردد.	<p>ماده واحده - متن زیر به عنوان تبصره «۳» به ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو - مصوب ۱۴۰۱ الحاق و شماره ماده واحده- ماده (۱۰) قانون و تبصره (۲) آن به شرح زیر اصلاح و یک تبصره به عنوان تبصره (۳) به آن الحاق و تبصره (۳) آن به تبصره (۴) تغییر می‌یابد.</p> <p>ماده ۱۰ قانون به شرح زیر اصلاح شد:</p> <p>در ماده (۱۰) عبارت "مطابق با ماده (۸) هوای پاک مصوب ۱۳۹۶/۰۴/۲۵ به بعد از عبارت "فرسودگی" اضافه می‌شود.</p> <p>متن زیر به انتهای تبصره (۲) ماده (۱۰) قانون به شرح زیر الحاق شد:</p> <p>شماره گذاری خودروهای سواری با سهم داخلی سازی کمتر از چهل درصد (۴۰٪)، مشروط به ارائه گواهی اسقاط برابر با پنجاه درصد تعداد تعیین شده برای خودرو سواری وارداتی مشابه است. مرجع تعیین میزان داخلی سازی وزارت صنعت، معدن و تجارت است.</p> <p>تبصره ۳-</p> <p>الف- در صورت عدم وجود گواهی اسقاط در سامانه نوسازی ستاد مدیریت حمل‌ونقل و سوخت کشور حداکثر به مدت دو هفته پس از درخواست با اعلام این ستاد، تولیدکنندگان خودرو می‌توانند صرفاً برای مازاد تقاضای مورد نیاز خود، با پرداخت یک و نیم درصد قیمت خودرو به حساب سازمان ذی ربط در وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) و سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای نزد خزانه‌داری به نسبت مساوی، مجوز شماره‌گذاری آن خودرو را دریافت نمایند. منابع حاصل از اجرای این مصوبه از طریق سازمان‌های مذکور صرف کاهش سود تسهیلات بانکی به‌منظور اجرای طرح‌های نوسازی ناوگان با اولویت خودروهای حمل‌ونقل عمومی و موتور سیکلت می‌شود. سازمان‌های مذکور موظفند گزارش عملکرد خود درخصوص این مصوبه را هر سه ماه یکبار به وزارت صنعت، معدن و تجارت و کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی ارائه دهند. مدت زمان اعتبار گواهی اسقاط حداقل سه ماه بوده و در آیین‌نامه موضوع این ماده تعیین می‌گردد.</p> <p>ب- حداقل بیست درصد (۲۰) از خودروهای عرضه شده در قرعه کشی، به دارندگان خودروهای فرسوده (در صورت وجود) اختصاص می‌یابد، مشروط به این که در هنگام تحویل خودرو جدید خریدار، گواهی اسقاط خودرو فرسوده را تحویل دهد.</p>